

Leszkay András bácsi Moha-meséje

A zsineg

Tízéves koromban egy nyári estén már korán hazaindultam a faluvégi rétről. Földigszakáll bácsi jött hozzánk aznap vacsorára, és meg akartam mutatni neki a bábszínházamat, el akartam játszani neki a Babszem Jankót. A bábszínházat nemrégiben készítettem egy nagy dobozból, magam csináltam a bábukat is, és fölülről mozgattam őket a fejük búbjára erősített vékony zsineggel. Legjobban annak örültem, hogy azt is kitaláltam, miként világíthatom meg villannyal a színpadot. Súlygolyukat készítettem, éppen akkorát, hogy beleállíthassam a zseblámpámat. Magára a villanyfényre azonban még várnom kellett egy kicsit. Zseblámpám eleme ugyanis kimerült, és akkoriban annyi mindenre kértem pénzt szüleimtől – festékre, függönykarikákra, vékony zsinegre –, hogy nem mertem még erre is kérni. Tartottam is tőle, hogy azt mondanák: elégedjem meg egyelőre gyertyavéggel, mint a többi kistörpe, akiknek volt bábszínházuk.

A kistörpék egyébként éppen ezekben a hetekben, ha volt is bábszínházuk, nem törődtek vele. Ekkoriban másvalami érdekelte őket. Mialatt hazafelé siettem, legalább tíz kistörpével találkoztam, és mind a tíz jozózott. A jojó játékszer. Öklömnyi fakorong. Ha megfogjuk a rátekergetett fonal végét, és engedjük, hogy a korong leperogjen a fonálról a föld felé, akkor a mozgási energia vissza is pergeti a magasba, egészen a kezünkig. Ezt a játékszert évezredek óta ismeri az emberiség, de nem gyártják folyamatosan, mint például a labdát vagy a játéktrombitát. Azon a nyáron azonban elterjedt az egész világon, valóságos hóbotként eljutott Törpeházára is,

és minden kistörpe naphosszat jojót pergetve járt-kelt. Alig négyen-öten voltunk, akik nem vásároltunk magunknak. Földigszakáll bácsinak, amikor hazafelé siettemben találkoztam vele, az volt az első kérdése: „Hát neked nincs még ilyen pergős bolondságod?” Nevetve válaszoltam: „Nem érzem hiányát.” Láttam rajta, hogy elégedett a felelettemmel, és tíz perc múlva már játszottam is neki bábuimmal Babszem Jankó meséjét.

Az előadás végére édesapám is bejött a műhely szobácskájából, s minthogy aggasztotta a papírdíszletek között égő gyertya, megmutattam, miként világítom majd villannyal a színpadot, ha lesz elemem. Tetszett édesapámnak, hogy elemre már rösteltem pénzt kérni, s mintegy jutalmul már nyújtotta is felém a szükséges pénzdarabot. Nemsokára megérkezett a rétről Ugribugri öcsém, jozózva szalagált a verandán, és megjött a völgybeli falucskából, ottani barátaitól Gyopár bátyám is. Neki eddig nem volt jojója, sőt fitymálva beszélt róla, most mégis jozózva állított be, buzgón pergette le s föl a korongot, kérdésemre

pedig vállat vont: „Mindenkinek van, éppen nekem ne legyen?” A le-föl futkosó korongok minduntalan magukra vonták a szememet, hol Ugribugritól, hol Gyopártól kértem el a jojót, pergettem magam is, és észrevettem közben, hogy Földigszakáll bácsi, mialatt édesapánkkal beszélget, gyanakodó szemmel figyelte érdeklődésemet.

Földigszakáll bácsit, ha nálunk vacsorázott, el szoktam kíséreni egy darabon hegytetői háza felé. Ezen az estén nem volt holdvilág, csak egészen lassan haladhattunk a koromsötét erdőben. Egyszerre csak eszembe jutott valami, és felkiáltottam: „Hát persze! Ezért is kell mindig elemnek lennie a lámpámban! Hogy ha hazakísérem vendégeinket, világíthassak nekik. Csodálom is Gyopárt, hogy jojót vett, pedig még tegnap is azt mondta, elemre gyűjt. Mert az övé is kimerült.” Ekkor Földigszakáll bácsi nagyon különöset mondott. Ezt mondta: „Hja, úgy kellett táncolnia, ahogyan a zsineg táncoltatta.” Annyira elbámultam, hogy még meg is álltam: „Miféle zsineg?” Megállt Földigszakáll bácsi is: „Az a zsineg, amely ugyanúgy a fejetek búbjára van erősítve, mint a bábuidnak. A másik végét pedig a többi kistörpe tartja a kezében.” Azt persze tudtam, hogy képletesen érti, amit mond, de még képletesen sem voltam hajlandó elismerni: „Hogy Gyopár miért vett inkább jojót, nem tudom, de azt tudom, hogy az én fejem búbján nincs ilyen zsineg!! Engem nem táncoltat a többi kistörpe!” Halatszott Földigszakáll bácsi hangján, hogy mosolyog, tetszik neki a szavam: „Remélem is, hogy nem táncoltat. De ilyen zsineg akkor is van. Még neve is van, mégpedig nagyon sok ne-

ve!” „Tessék mondani egyet!” De most már továbbindult. „Majd máskor. Várjuk meg előbb, mint hoz a holnap!”

Másnap délelőtt, amikor elemet venni indultam a völgybeli falucskába, már a kertünk ajtaja előtt összetalálkoztam Bérci Bercivel. Jójózott, és sajnálkozva odaszólt nekem: „Mi az, Moha? Neked még nincs jójód?” A szomszéd kert előtt a szintén jójózó Csuha pillantott rám csodálkozva: „Mi az, Moha? Neked nem vesznek jójót?” Az erdei úton a völgybeli falucska felé Rezeda meg Pojáca jött szembe velem, mindkettő jójózott, és Rezeda úgy szólt oda nekem, mint aki biztos az igenlő választan: „Jójót venni még?”

Mire a vegyeskereskedés elé értem, már ötször is elmagyaráztam magamnak gondolatban, hogy ostoba különködés volna nem vennem jójót, nevetéses is a gőgösködésem, hogy íme, én más vagyok, mint a többi kistörpe. Amikor egy óra múlva buzgón jójózva visszaérkeztem Törpeházára, amint az már történni szokott, Földigszakáll bácsi volt az első, akivel találkoztam. Egy pillanatig szomorúan nézett rám, de aztán elmosolyodott: „No, Mohácska, melyikünk szóljon előbb? Te mondod-e meg előbb, miért vettél jójót, vagy én mondjam-e meg előbb annak a bizonyos zsinégnek az egyik nevét?” Zavaromban tüstént beszélni kezdtem: „Azért vettem mégis jójót...” – ekkor azonban Földigszakáll bácsi – szokása ellenére – belevágott a szavamba: „Hadd mondok meg mégis én előbb a zsinég egyik nevét. Jól figyelj, mert több szóból áll. Így hangzik ez a név: Mert mindenkinek van. No, folytasd most, amit elkezdted, mondd meg, miért vettél jójót.” A folytatásból persze semmi sem lett. Rémulten bámultam Földigszakáll bácsira, és szinte éreztem a fejem búbján a zsinéget, amellyel a többi kistörpe úgy táncoltatott, hogy elem helyett jójót vegyek. Földigszakáll bácsi azonban értett a vigasztaláshoz is. Megsimogatott, és így szólt: „Máskor majd nem hagyod ma-

gad rángatni.” Elővette bugyellárisát, és átadott egy pénzdarabot: „Nesze, elemre.”

Jójómat már aznap este Ugribugrinak ajándékoztam, másnap délelőtt pedig ismét lementem a völgybeli falucskába. Ezen a napon várakoznom kellett a boltban, amíg sorra kerülök. Nézelődtem hát azalatt, és egyszerre csak megpillantottam egy furcsa fémtárgyat. Olyan volt, mint egy kicsinyke, négyzet alakú ablakkeret. Az egyik oldalán réz hengerecske, a hengeren betűk. Amikor sorra kerültem, és megkérdeztem a boltos bácsitól, hogy mi az, mosolyogva tette elém: „Hej, milyen jó szemed van neked, Mohácska! Ilyen sok holmi között is észreveszed a ritkaságot! Ez titkos lakat. Nem kulccsal nyílik, hanem

jelszóval. Úgy kell forgatni ezeket a rézgyűrűket, hogy a jelszó betűi kerüljenek egymás mellé. Csak ez az egyetlen példány van, véletlenül jutottam hozzá.” Hirtelen nagyon nagy vágyat éreztem a titkos lakatra. Zseblámpája más kistörpének is van, de titkos lakatom csak nekem lenne egész Törpeházában! Aggódva kérdeztem meg, mennyibe kerül, és óriási örömmel tudtam meg, hogy elég rá a pénz, amit Földigszakáll bácsitól kaptam.

Az egész nap mutogatással telt el. „Panna” volt a jelszó, de azt persze nem mondtam meg senkinek. A lakatot viszont mindenkinek a kezébe adtam, próbálja meg kinyitni, ki lehet nyitni

kulcs nélkül is, jelszóra jár. Egész nap élveztem pajtásaim ámuldozását, milyen csodálatos holmim van nekem. Még a beteg Pipirgyihez is elvittem megmutatni, és már egészen sötét volt, mire hazaértem a kertünk elé. Már nyitottam a kertünk ajtaját, de akkor megszólalt valaki az utcai padunkon: „Te vagy az, Mohácska?” Földigszakáll bácsi ült ott. „Édesapádnál voltam, és gondoltam, megvárlak. Légy szíves, kísérsz el egy darabon!” Megszeppentem. Mindjárt megtudja, hogy nem elemet vásároltam. És csakugyan. Amikor az út kapaszkodójához értünk, ahol sok kő is volt, Földigszakáll bácsi megállt, és így szólt: „Itt most nem bánnám, ha világítanál egy kicsit.” Ekkorra azonban összeszedtem magam, elmúlt a megszeppentségem, sőt annyira biztos voltam helyes választásomban, hogy szégyenkezés nélkül közöltem vele: „Nem elemet vettem, hanem titkos lakatot.” Földigszakáll bácsi csodálkozva ismételte: „Titkos lakatot? De hiszen úgy tudom, te nem zársz be semmit.” Ez igaz volt. Függett ugyan lakat a szekrényem ajtaján, de sose kattintottam rá. Idegenkedtem tőle, hogy zárjam a holmimat a testvéreim elől. El is csodálkoztam most rajta, hogy sem a vásárláskor, sem az egész napon át nem jutott eszembe, hogy hiszen nekem nincs szükségem lakatra. De ha nem volt is szükségem rá, olyan értékes ritkaságnak véltem, hogy hevesen védeni kezdtem vásárlásomat: „Azért vettem meg ezt a titkos lakatot...” Ekkor azonban Földigszakáll bácsi a karomra tette a kezét: „Ne haragudj, Mohácska, hogy megint közbeszólok. De hadd mondok meg előbb annak a bizonyos zsinégnek egy másik nevét is. Jól figyelj, mert ez a név is több szóból áll. Így hangzik: Mert ilyen nincsen senki másnak. No, folytasd! Miért vettél meg a titkos lakatot?” Most már persze nem volt mit mondanom, de nem is bírtam volna megszólalni. Csak álltam a sötétben, és szégyelltem magam.